

29

22

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՇՈՆԸ

ՔՆՆԱԿԱՆ ԱԿՆՈՑՈՎ,

Printed in France

ՓԱՐԻԶ

1931

Կ. ՍԱՄՈՒԻՆԻ

32°

11

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԸ

ՔՆՆԱԿԱՆ ԱԿՆՈՑԱՎ.

Printed in France

ՓԱՐԻԶ

1931

Ե Ր Կ Ո Ւ Խ Օ Ս Ք

Ապրիլեան Եղեռմը, մեր դարաւոր պատմութեան մէջ, մեծագոյն աղէտն է, որուն ենթակայ եղաւ հայ ժողովուրդը: Պատմութեան այդ աղիտալի անցքը, սակայն, չփակւեցաւ հայութեան համար, ու չդարձաւ պատմական հեռաւոր երևոյթ մը: Ընդհակառակը, Եղեռնի հետևանիքները խորապէս ցնցեցին Վերապրազ հայութիւնը և տակաւին շատ երկար ժամանակով պիտի շարունակեն անդրադառնալ հայ ժողովուրդի ամբողջական կեանքի վրա:

Հայ ժողովուրդը իր ազգային հաւաքականութիւնը գտնելու և անկախ Հայրենիքը վերականգնելու համար հրապարակ եկած էր, ու իր ազատագրական դժնիակ նանապարհին վրա՝ հանդիպեցաւ Ապրիլեան Եղեռնին: Հօդ, կամգ շառաւ հայ ժողովուրդը, շարունակեց և տակաւին կը շարունակէ ֆակել դէպի իր վերջնական ազատութիւնը:

Ուրեմն, հայոց ազգային ազատագրութեան պայքարի նակատները կը մնան նոյնը, աւելի սուր կերպարանքով: Ու անցեալը՝ կենդանի օրինակ՝ այսօրուան և վաղուան մեր ֆայլերուն:

Այս ֆննական փոքրիկ ուսումնասիրութիւնը ներկայացնելով հայ մտաւորականութեան մասնաւորապէս, և հայ ժողովուրդին ընդհանրապէս, ուրախ պիտի ըլլայի, եթէ հայ քաղաքական մտաւորականութիւնը խոր վերագնահատութեան ենթարկէր մեր անցեալը,

առանց աւելորդ մանրամասնութեան, և յանգեր այն-պիսի խտացած եզրակացութիւններու, որոնք հայ ժողովուրդի յստակատեսութեան պիտի նպաստէին և դառնային առաջնորդող ուղեգիծը մեր ժողովուրդի հետագայ քայլերուն համար :

Անաշառ քննութիւն մը Ապրիլեան Եղեռնի շուրջ խիստ շահեկան դասեր կը պարունակէ վերապրող հայութեան համար, որ պէտք ունի շատ մտածելու, խորը վերագնահատելու և գիտակցօրէն քայլու :

Եթէ այս գրքոյկը փոքր չափով մը նպաստէ վեր յիշուած նպատակներուն, այդ պիտի ըլլայ մեծագոյն վարձատրութիւնը հեղինակին :

Կ. Ս.

Ծանօթ .— Այս գրւածքի առաջին մասերը հրատարակւած են «Դրօշակ»-ի 1930-ի Ապրիլի, Մայիսի և Յունիսի թիւերուն մէջ :

16659

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՇՆԸ ՔՆՆԱԿԱՆ ԱԿՆՋՑՈՎ

Հայոց պատմութիւնը շատ յաճախ արձանագրած է մեծ աղէտներ, որոնք ջլատած են հայութեան ամբող-ջութիւնը և քամած անոր կորովը։ Սակայն, 1915 Ապրիլ 11/24-ի եղեռնը կը զերապանցէ հին ժամանակ-ներու բոլոր դժբախտութիւնները թէ՛ իր ծաւալով, թէ՛ աննկարազգելի սարսափներով և թէ մանաւանդ իր արագ ու յանկարծական գործադրութեամբ։ Ազգի մը ամբողջական բնաշնչման աներեւակայտելի ու դաժան ծրագիրն էր, որ գործադրութեան կը դրւէր, իսկ հա-լածանքն ու կողովուտը ծրագրի բնական հետևանքը կը դառնային։

Հայ աղգի ողնայարին իջաւ տապարը, մահացու և աշխարհաւեր։ Ամէն տարի հայութիւնը կանդրադառ-նայ այդ համազգային սուգին։ Ու տակաւին շատ եր-կար տարիներ պիտի ապրի այդ մորմոքը, մինչեւ որ հայ ժողովուրդի վերածնունդը դայ, օր մը, շատ հե-ռաւոր օր մը, սպիացնելու մէկ միլիոն հարազատներու կորուստը։

Արիւնլւայ ու ճղակոսոր հայութիւնը այդուհան-կերձ կը չնչէ, զերագոյն ճիգեր կը թափէ սաքի կանգ-նելու, և կը յամառի զոյութեան կուին մէջ՝ ազգային հաւաքական կեանք մը ապրելու համար։ Կեանքի ու վերածնունդի տենչանքին բոնւած հայ ժողովուրդը, հիասթափւած, անհաւաս՝ դէպի իր շրջապատը, խիստ դգուշութեամբ քայլերն առաջ կը նետէ, որովհետեւ իր